

Inventarisatie

Stand van zaken ingediende initiatieven 'Investeren in landschap'

Juni 2009

Inventarisatie

Stand van zaken ingediende initiatieven 'Investeren in landschap'

Juni 2009

Colofon

Door

Wing
Suzan Klein Gebbink
Anja Hagendoorn
Joost Tersteeg
www.wing-wageningen.nl

In opdracht van

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en
Milieubeheer

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening
en Milieubeheer

Inhoudsopgave

Aanleiding	7
Doel en werkwijze	7
Resultaten	7
Stand van zaken 2009	7
Genoemde successen	9
Genoemde knelpunten	10
Informatiebehoefte en kennisvragen	11
Verwachtingen kennisdag / andere vormen van kennisuitwisseling	13
Tips en leerervaringen	13
Conclusies	15
Stand van zaken	15
Successen en problemen	15
Kennis en informatiebehoefte	16
Slotconclusies	16
Bijlage I – Resultaten per initiatief	17
1. Mooi en Vitaal Delfland	17
2. Natuurschoonwet in Nationaal Landschap Arkemheen-Eemland	19
3. Groene Blauwe Hezigen – Mander (HeMa project)	20
4. Regionale Ontwikkelings Maatschappij Schelluinen-West (ROM-S)	21
5. Ooijpolder – Groesbeek (Voorbeeldgebied)	22
6. Buurderij Haarlemmermeer – Zuid	24
7. Land van Wijk en Wouden	25
8. De grote Zwabber	26
9. Geniepark Haarlemmermeer	28
10. Amstelland (Voorbeeldgebied)	29
11. Water leeft in Beek	30
12. Regiopark	32
13. Polders rond Callantsog	34
14. Inrichtingsplan Schapenbout	35
15. Boeren met Natuur en Landschap in Winterswijk	37
16. Pilot Landschapsherstel De Heurne – Sinderen	38
17. Pilot Landschap droogmakerij Schermer	39
18. EcoLaNa Grondfonds	40
19. Pilot project Singelgolf Diermen	42
20. Stompwijk	44
21. Merselo	45
22. Oude Rijnzone	47
23. Het Groene Woud (Voorbeeldgebied)	48
24. Het Groene Goud van Oranjewoud	50
25. Stappen in de Toekomst	51
26. De Deventer Nieuwe Meente	53
27. Het Binnenveld (Voorbeeldgebied)	55
28. Weteringengebied	56
29. Advies Landschapspanel	57
30. Herstel Landschap Opsterland	58
31. Uitvoeringsprogramma Hoeksche Waard	59
32. Marickenland	60
33. Boeren met Uitzicht	61
34. Landgoed de Nieuwe Warande	62
35. Het landschap op Texel	63
36. De Vallei weer mooi! (Deltaplan landschap Gelderse Vallei)	65

Aanleiding

Eind 2007 heeft de minister van LNV een oproep gedaan om gebieden voor te dragen als voorbeeldgebied 'Investeren in landschap'. LNV heeft daarop maar liefst 36 reacties ontvangen. De minister heeft bij het bekendmaken van de geselecteerde voorbeeldgebieden in het voorjaar van 2008 aangegeven dat ze voornemens was om ongeveer een jaar later een bijeenkomst te organiseren, waarbij de ervaringen uit de voorbeeldgebieden gedeeld kunnen worden en waar bezoekende partijen hun eigen ervaringen kunnen delen.

Deze Kennisdag Financiering Landschap heeft plaatsgevonden op woensdag 13 mei op Kasteel Groeneveld. De organisatie was in handen van Wing, in opdracht van het ministerie van LNV.

Het uitwisselen van kennis en ervaringen met financiering van landschap en het betrekken van (private) partijen stond deze dag centraal. Om het programma zo goed mogelijk te laten aansluiten op de behoefte van de initiatiefnemers heeft Wing een inventarisatie uitgevoerd naar de stand van zaken en de kennisbehoefte in de verschillende gebieden.

Doel en werkwijze

Het doel van deze inventarisatie is:

- inzicht krijgen in de huidige stand van zaken en nieuwe ontwikkelingen bij de initiatieven, die in het najaar 2007 zijn ingediend als voorbeeldgebied 'Investeren in Landschap'
- in beeld brengen succes- en faalfactoren en leerervaringen
- onderzoeken informatiebehoefte en verwachtingen ten behoeve van organisatie kennisdag.

Deze inventarisatie is uitgevoerd middels telefonische interviews en enquêtes via e-mail. Als uitgangspunt is de lijst met contactgegevens van de indieners van de 36 initiatieven genomen. De indieners van destijds komen ten delen niet meer overeen met de trekkers van het project van dit moment. In die gevallen is door veelvuldig bellen en doorvragen naar de juiste personen geprobeerd de huidige trekker en stand van zaken te achterhalen.

Resultaten

Stand van zaken 2009

Van de 32 projectvoorstellen, die in het voorjaar van 2008 niet zijn gekozen als voorbeeldgebied 'Investeren in Landschap', hebben 21 initiatiefnemers meegewerkt aan deze analyse. Daarnaast bleek project Weteringengebied slapend vanwege het ontbreken van financieel perspectief. Verder is het projectvoorstel voor de Pilot Landschap droogmakerij Schermer een gebundelde aanvraag geweest. Na de afwijzing als voorbeeldgebied is ieder voor zich weer verder gegaan.

Van de resterende negen initiatieven is om verschillende redenen geen input ontvangen of telefonisch interview tot stand gekomen. Enkele betrokkenen gaven aan in verband met drukte geen medewerking te kunnen verlenen. In andere telefonische gesprekken werd doorverwezen naar derden die op dit moment bij het project betrokken zouden zijn en zijn verschillende toezeggingen gedaan over het toezenden van informatie. Hoewel deze informatie nooit is ontvangen, zou hieruit kunnen worden geconcludeerd dat in de meeste gevallen wel ontwikkelingen plaatsvinden.

4	Voorbeeldgebieden	<ul style="list-style-type: none"> • Ooijpolder-Groesbeek • Amstelland • Het Groene Woud • Het Binnenveld
21	Overige lopende initiatieven	<ul style="list-style-type: none"> • Mooi en Vitaal Delfland • Natuurschoonwet in Nationaal Landschap Arkenheem-Eemland • Groene Blauwe Hezingen-Mander (HeMa project) • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen-West (ROM-S) • Buurderij Haarlemmermeer-Zuid • De grote Zwabber • Geniepark Haarlemmermeer • Water leeft in Beek • Regiopark • Polders rond Callantsoog • Inrichtingsplan Schapenbout • Boeren met Natuur en Landschap in Winterswijk • EcoLaNa Grondfonds • Pilot project Singelgolf Diermen • Merselo • Stappen in de Toekomst • De Deventer Nieuwe Meente • Herstel Landschap Opsterland • Uitvoeringsprogramma Hoeksche Waard • Het landschap op Texel • De Vallei weer mooi!
1	Slapende	<ul style="list-style-type: none"> • Weteringengebied
1	Project niet opgestart na afwijzing	<ul style="list-style-type: none"> • Pilot landschap droogmakerij Schermer
9	Geen input	<ul style="list-style-type: none"> • Land van Wijk en Wouden • Pilot Landschapsherstel De Heurne-Sinderen • Stompwijk • Oude Rijnzone • Het Groene Goud van Oranjewoud • Advies Landschapspanel • Marickenland • Boeren met Uitzicht • Landgoed de Nieuwe Warande
36	Initiatieven	

Downscalen en nieuwe focus

Deze inventarisatie is gebaseerd op de resultaten van de 21 lopende initiatieven. Na de afwijzing als voorbeeldgebied zijn enkele van deze projecten aan het werk gegaan of gebleven volgens het ingediende projectvoorstel. In andere gevallen lijkt het projectplan 'gedownscaled' en concentreert men zich in eerste instantie op deelprojecten, mogelijk als gevolg van het gebrek aan middelen. Ook hebben projecten zich in verschillende gevallen ontwikkeld in nieuwe richtingen en zijn er vele nieuwe

initiatieven ontstaan, zoals plannen voor gebiedsmarketing of het opzetten van samenwerking met nieuwe partijen.

Opstartfase

De lopende initiatieven zijn veelal in de opstartfase. Men is bezig met plannen maken, samenwerking van de grond krijgen, opstarten van fondsen, in beeld brengen kwaliteiten in landschap en het verkennen financieringsbronnen.

Genoemde successen

De initiatiefnemers noemen een grote verscheidenheid aan geboekte successen. Deze zijn onder te verdelen in verschillende thema's;

Samenwerking en betrokkenheid

- Betrokkenheid van lokale bestuurders
- Samenwerking met regionale overheden
 - Regiopark: '2 provincies en 14 gemeenten'
- Ondernemers
- Particulieren
- Betrokkenheid gebied
- Vereniging Nederlands Cultuurlandschap als samenwerkingspartner betrokken bij Ooijpolder – Groesbeek
- Trots op samenwerking tussen natuurorganisaties en agrarische sector
- Partijen pakken het project samen op
- Partijen hebben nog altijd ambitie, nog samen om tafel
- Enthousiasme om deel te nemen van de particulieren en vooral ook de boeren
- Bestuurders uit betrokken gemeenten geven ruimte voor de verdere ontwikkeling van het idee, wat een omdraaiing van paradigma betekent.
- Informeren van betrokkenen is goed gegaan. Verschillende werksessies waar mensen ideeën naar voren konden brengen. Uit draagvlakenquête bleek dat mensen de geboden mogelijkheid voor betrokkenheid bij het project waardeerden.

Bestuurlijke betrokkenheid

'Wethouder zit rechtstreeks in projectgroep'

Concrete zichtbare activiteiten

- Bouw van een bezoekerscentrum en realisering van fiets en wandelroutes in samenwerking met particulier landgoed
- Het binnenhalen van het pilotproject 'Dorpen in het Groen' (project Merselo).
- Realisering van landschappelijke en recreatieve verbindingen in samenwerking met particulieren
- Mooie bureaulandkaart
- Er ontstaan werkgroepen die acties ondernemen
- Binnenveldtag
- Seminar met nationale uitstraling over buurderij Haarlemmer-Zuid op 25 juni

Aanwezigheid sterke trekker

- Mooi en Vitaal Delfland: 'Provincie Zuid Holland nu proceseigenaar, met de Gedeputeerde als voorzitter.'
- Er is een proceseigenaar.
- Daadkracht initiatiefnemers, hun heldere focus en vermogen om andere partijen te inspireren.

Aanwezigheid sterke trekker

'Vermogen om andere partijen te inspireren'

Financieringsstructuren

- Uitwerken van nieuwe financieringsstructuren om landbouw naar de toekomst duurzamer en maatschappelijker te verantwoorden; EcoLaNa Grondfonds. Zowel Provincie Fryslân, LNV en WUR hebben aandacht voor dit idee.
- Veel vraag naar puntensysteem Winterswijk, mensen zijn enthousiast.

Middelen

- Werving fondsen
- Bijdragen van plaatselijke Rabobank

Landschappelijke kwaliteit

- Consensus onder partijen over beheer landelijk gebied
- Consensus over behouden en versterken groen gebied Duin Horst en Weide.
- Dankzij Regiopark zijn de groene ambities van de regionale deelnemers vergroot en worden ze versneld uitgevoerd.
- Inzichtelijk gemaakt wat er nodig is voor een kwalitatief hoogwaardig landschap.

Andere genoemde doorbraken

- Grondverwerving
- Eerste kavel verkocht
- Verplaatsing van een boerderij ter realisering van de EHS;
- Inkomenspositie verbeteren via kavelruil op basis van vrijwilligheid. Provincie Noord-Holland heeft een organisatie die dit soort zaken faciliteert en die heeft samen met SBB en NM de kavelruil op pachtersniveau op zich genomen.

Genoemde knelpunten

Betrokkenen geven aan dat het opstarten van hun initiatieven moeizamer gaat dan verwacht. De stap naar praktische uitvoering lijkt in veel gebieden moeilijk te maken. Hier liggen verschillende knelpunten aan ten grondslag.

Ontbreken van middelen

'Zo lang overheden niet bewegen, bewegen private partijen ook niet'

Ontbreken van middelen

- Ontbreken van een duidelijk perspectief voor middelen (investeringsgelden).
- Bijdrage derden / derdegeldstroom komt niet op gang. Er zijn te weinig middelen om de ambitie waar te maken.
- Mede door economische crisis verloopt de afzet van gronden minder voorspoedig dan in eerste instantie was gepland.
- Het geld van VROM betekent een bijdrage van 25%. Ook lokaal zal er 25% gemeenschapsgeld gevonden moeten worden. Of dat volledig zal lukken is nu nog niet duidelijk.
- Nog geen structurele financiering voor onderhoud en beheer van het landschap
- Het bijeenbrengen van fondsgelden gaat moeizaam.
- Wantrouwen publieke en private kant. Private partijen al veel geïnvesteerd. Startsubsidie nodig, planproces organiseren.
- De duidelijkheid van ondersteuning door LNV laat op zich wachten. Er is nog geen schriftelijke duidelijkheid over procesgeld en toegezegde uren. Er zijn nog krachten die niet gefocust kunnen worden; bv Ambitie Food Valley. We willen meer met de provincies samen optrekken.
- Zo lang overheden niet bewegen, gaan private partijen ook niet bewegen.

- Kwaliteit van het landschap eist dat er niet gebouwd wordt en dan krijg je grote investeerders ook niet mee.

Gebrek aan projecteigenaar

- Er is aarzeling bij alle partijen om als projecteigenaar voor te treden.

Procedures en regelingen

- Versnipperde regelgeving
- Waarderingen passen niet goed met de blauwgroene catalogus van provincie Gelderland
- Planologische procedures hebben langer geduurd dan vooraf was voorzien
- Het blijft moeilijk om snelheid te maken
- De vaart erin houden is lastig
- De bureaucratie rond financieringsmogelijkheden is groot. De ILG geeft tot nu toe weinig meerwaarde, wel meer werk.
- Probleem is dat golf als intensieve recreatieve activiteit is bestempeld. Als dat in de buurt van EHS wordt gepland, dan moet worden aangetoond dat het geen effect heeft. Singelgolf is echter extensief. Extensief recreatief gebruik is echter niet goed gedefinieerd. Daarom iedere keer in onderhandeling.
- Nieuwe initiatieven passen niet altijd binnen regulier beleid. Dan is politieke moed nodig om oplossingen te vinden. Dan aarzelt de lokale overheid. We wachten op expliciete steun van de provincie.
- De reconstructiewet loopt af, terwijl deze wel functioneerde! Met deze wet was er een duidelijke inhoudelijke eigenaar, een planologisch regime en structureel geld. Nu deze wet afloopt wordt er te gemakkelijk geroepen dat het geld uit de regio komt.

Institutionele knelpunten

- Support institutionele context
- Alle organisatorische zaken moeten nog opgezet worden en dat kost veel tijd; er zijn nog geen bloedvaten waardoor het bloed kan stromen.

Betrokkenheid

- Medewerking gemeente
- Het is niet eenvoudig om grondeigenaren/agrariërs te motiveren om het landschap een kwaliteitsverbetering te laten ondergaan.
- Het duurt lang om alle partijen mee te krijgen
- Lastiger is het om gebruikers (boeren) van het projectgebied echt enthousiast mee te krijgen. Omdat dit allemaal pachters zijn en de eigenaar van de grond wél enthousiast is, is het wel een hanteerbare last.
- Verbindingen stad met platteland
- Communicatie naar grondeigenaren en creëren lokaal draagvlak.
- Gebrek aan betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, burgers, ondernemers
- Tegenwerking door grondeigenaren

<p>Institutionele knelpunten 'Er zijn nog geen bloedvaten waardoor het bloed kan stromen'</p>

Informatiebehoefte en kennisvragen

Initiatieven blijken grote behoefte te hebben aan het uitwisselen van ervaringen. Zij zijn op zoek naar praktische oplossingen voor hun knelpunten en zijn benieuwd hoe collega's in andere gebieden deze knelpunten oplossen.

Uitwisselen ervaringen

- Wat zijn de ervaringen van andere gebieden? Waar lopen zij tegenaan en hoe lossen zij dit op?
- Hoe gaan andere regio's om met het financieren van onrendabele toppen en welke afwegingen worden hierbij gemaakt?
- Wat zijn subsidiebronnen van andere gebieden?

Financieringsvormen en instrumenten

- Welke financieringsinstrumenten zijn er en hoe pas ik deze in de praktijk toe in mijn gebied?
- Welke financieringsvormen passen bij welke gebieden?
- Behoeft een overzicht van de inmiddels bestaande financieringsvormen. Liefst in brochurevorm, zodat bestuurders kunnen worden geïnformeerd.
- Hoe kunnen wij een groenfonds opzetten?
- Hoe kunnen wij beheer van kleine landschapselementen door particulieren organiseren?
- Werken we met subsidies of laten we de markt zijn werk meer doen en krijgen we dus ontwikkelingen die we misschien liever niet willen, maar die wel noodzakelijk zijn voor de financiering? Of wordt het een combinatie van beiden?

Verantwoordelijkheden

'Er is helderheid nodig over de verdeling van verantwoordelijkheden'

Verantwoordelijkheden

- Welke verantwoordelijkheden moeten belegd worden en voor welke onderdelen staat wie aan de lat? Er zijn veel partijen die zich bezig houden met de kwaliteit van het landschap.
- Welke acties zullen vanuit Agenda Landschap door LNV worden ondernomen?
- Hoe zullen aanbevelingen Rinnooy Kan verder uitgewerkt worden?

Professionele expertise

- Behoeft een concrete, professionele hulp om ontbrekende middelen te verkrijgen. We willen echter geen adviezen, algemene beleidsnotities, suggesties en andere goed bedoelde adviezen.
- Inhoudelijke expertise financiering

Betrokkenheid en samenwerking

- Draagvlak bij de provincie, inbedding in het ILG, gebruikmaken van POP / Leader+.
- Bestuurlijke betrokkenheid in complexe situaties (conflicten met belangen infrastructuur en verstedelijking).
- Op welke wijze en onder welke voorwaarden zijn grondeigenaren voor een project te winnen?
- Samenwerking met beleidspartijen om knelpunten en oplossingen te bespreken.
- Ondersteuning bij het bevorderen van integraal werken
- Wat zijn de (financiële) belemmeringen voor een grondeigenaar om mee te doen aan een project?

Gebiedsmarketing

- Hoe zet ik een plan voor gebiedsmarketing op?

Gebiedsmarketing

'Hoe zet ik een plan voor gebiedsmarketing op?'

Middelen

- Hoe organiseer je startbudget?
- Hoe kunnen grote steden als medefinanciers geïnteresseerd worden?
- Wat nodig is, is startkapitaal om in een gebiedsfonds te stoppen. Daarop nog goed studeren. Hoe private financiering te organiseren.
- Hoe kan markt (bedrijfsleven) mogelijk een bijdrage leveren aan financiering landschappen?

Kwaliteit van het landschap

- Hoe kunnen wij omgaan met de factor 'eigenaarschap' van de kwaliteit van het landschap? Het gaat dus om eigenaarschap van de inhoud.
- Wat is de invloed van planologische schaduwwerking van nieuwe landschapselementen? Er mag geen remmende of straffende werking uitgaan van de aanleg van nieuwe landschapselementen.

Overig

- Geïnteresseerd in de aanpak van de provincie Overijssel (financiering, organisatie en uitvoering).

Verwachtingen kennisdag / andere vormen van kennisuitwisseling

Initiatiefnemers geven aan dat uitwisseling van kennis en ervaringen wenselijk is, bijvoorbeeld in de vorm van een jaarlijkse kennisdag. Ook wordt het verzoek aan LNV gedaan om een platform te creëren, waar betrokken partijen bij elkaar komen. Echter, men geeft tevens aan dat niet teveel bijeenkomsten dienen te worden georganiseerd. Er is behoefte aan voortgang en snelheid. Men wil niet te veel praten, maar aan het werk.

Tips en leerervaringen

Betrokkenen in de verschillende gebieden hebben een groot aantal tips en leerervaringen voor andere gebieden. De belangrijkste leerervaring lijkt de factor tijd te zijn. Opstarten, betrekken, organiseren, interactieve processen en procedures duurt allemaal heel lang. Initiatiefnemers herkennen dit bijna allemaal en geven massaal als tip om de tijd te nemen en de nodige stappen geduldig aan te gaan.

- De reconstructiewet functioneerde wel
- Klein beginnen en concreet blijven
- Lange adem nodig
- Samen optrekken helpt om doelen gerealiseerd te krijgen
- Betrek alle partijen vanaf het begin
- Fiscaliteiten worden op hoog abstractieniveau georganiseerd. Het valt niet mee om hier om invloed op uit te oefenen.
- Neem de tijd!
- Zorg ervoor dat voldoende middelen beschikbaar zijn
- Neem risico's
- Het is mensenwerk
- Er is geen blauwdruk
- Begin bij nul en doorloop zelf alle fasen
- Samenwerking op gang krijgen kost tijd
- Resultaten laten op zich wachten
- Wees helder in je initiatief en maak expliciet welke regionale doelstellingen je includeert in je voorstel. Beweeg mee op voorstellen andere partijen.
- 'Sense of urgency' nodig bij overheden
- Zorg voor een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld voor de groene ambities in een stedelijk veld.
- Interactieve aanpak vanaf het eerste begin. Met name als het om activiteiten in het stedelijk gebied gaat.
- Neem ruime planning voor interactief proces
- Vergunningen, bestemmingsplan procedures kosten veel tijd
- Zorg voor duidelijkheid over financiering en realisering voor uitwerking plannen

Tips en leerervaringen

'Neem de tijd'

Tips en leerervaringen

'Betrek partijen van het begin'

- Maak geen 'papieren tijger' maar een realistisch plan
- Het puntensysteem werkt
- Onderbouwingen van de diensten richting groenblauwe catalogus
- Alle partijen in het landelijk gebied betrekken bij de uitwerking van de ideeën, zodat er voldoende draagvlak ontstaat. Neem voldoende tijd om de ideeën concreet te maken en neem iedereen mee in dit denkproces.
- Zodra ons Grondfonds operationeel is kunnen vele partijen hiervan gebruik maken, want het is zowel regionaal als nationaal inzetbaar.
- Gebiedstransformatie gebeurt op dit moment vaak om ecologische motieven. Publieke partijen hebben daar moeite mee en argwaan.
- Private partijen willen wel, ook wel bijdragen aan publieke doelen, maar publiek moet meewerken.
- Snel transparant maken waar de blokkades zitten.
- Bestuurlijk zeer hoog niveau betrekken
- Tijdig en ruimschoots aandacht besteden aan voorbereiding en 'opwarmen' van niet direct belanghebbenden (grondeigenaren)
- Projectonderdelen op elkaar afstemmen en met elkaar verweven (financiering is vaak op basis van te realiseren doelen en daar dient een en ander op afgestemd te zijn)
- Het valt niet mee om ambtelijke scheidingslijnen te doorbreken, waardoor samenhangende zaken separaat beoordeeld worden en daardoor vaak allemaal de eindstreep niet halen, terwijl ze in samenhang wel passend zouden zijn.
- In projectvoorstel werd niet het eindplaatje was maar een proces beschreven. Dat proces voeren we nog steeds uit en samen met bewoners en andere betrokkenen krijgt het eindplaatje vorm. Een prachtig proces!
- Het belangrijk is eerst een organisatie te hebben zoals Ooijpolder – Groesbeek heeft. Pas dan kun je actief aan de gang. Je moet uit kunnen besteden aan werkgroepen en zo de verantwoordelijkheid meer delen.
- Houd het project 'behapbaar', het succes van het grote aantal deelnemers is ook een risico, want de verwachtingen zijn hoog.
- Zorg voor een goede (interne) organisatie. Soms draait het om één persoon.
- De rol van de provincie is cruciaal
- De partijen die het betreft moeten door 1 deur kunnen en de wil hebben om er samen voor te gaan. De ILG gebiedscommissie is hiervoor opgericht en daar zitten de partijen samen in. Men heeft wel gemeenschappelijk belang om gebied in stand te houden.
- Texel heeft al eigen overleggen en had al een soort structuur. Die is met de komst van ILG wel verkleind in ledenaantal, gefocust op rijkstaken ILG. Onder de gebiedscommissie zitten ambtelijke werkgroepen.
- Inventariseer wat je hebt en wat je wilt en visualiseer dit
- Communicatiestrategie belangrijk
- Hoogwaardig landschap kost erg veel geld als je beheer duurzaam en marktconform wilt waarborgen. Private middelen zijn moeilijk te genereren. Meer structureel overheidsbudget noodzakelijk.
- Agrariërs willen wel meedoen als ze het nut inzien en als het ze aantrekkelijk wordt gemaakt.

Tips en leerervaringen

'Er is geen blauwdruk'

Tips en leerervaringen

'Zorg voor een goede (interne) organisatie'

Conclusies

Het doel van deze inventarisatie is het in beeld brengen van de stand van zaken van de initiatieven, die in het najaar 2007 zijn ingediend als voorbeeldgebied 'Investeren in Landschap'. Daarnaast diende deze analyse als voorbereiding op de Kennisdag Financiering Landschap, die is gehouden op 13 mei 2009 op Kasteel Groeneveld. Middels de inventarisatie is onderzocht welke verwachtingen de initiatiefnemers hadden over deze kennisdag, welke onderwerpen zij graag zouden willen agenderen en met wie zij daarover wilden spreken.

Stand van zaken

Van de 32 projectvoorstellen die in het voorjaar van 2008 niet zijn gekozen als voorbeeldgebied 'Investeren in Landschap', hebben 21 initiatiefnemers meegewerkt aan deze analyse. Daarnaast bleek een project slapend en is een ander initiatief nooit van start gegaan. Van de negen resterende initiatieven is om verschillende redenen geen input ontvangen of telefonisch interview tot stand gekomen. In deze gevallen is vaak wel kort contact geweest. In sommige gevallen kon men geen bijdrage leveren in verband met tijdsgebrek. Ook werd doorverwezen naar andere personen of werden toezeggingen gedaan over het toezenden van informatie. Hoewel voor deze initiatieven geen informatie kon worden verzameld kan worden geconcludeerd dat in de meeste gevallen wel ontwikkelingen plaatsvinden.

Na de afwijzing als voorbeeldgebied zijn sommige projecten aan het werk gegaan volgens het ingediende projectvoorstel. In andere gevallen lijkt het projectplan 'gedownscaled' en concentreert men zich in eerste instantie op deelprojecten, mogelijk als gevolg van het gebrek aan middelen. Ook hebben projecten zich in verschillende gevallen ontwikkeld in nieuwe richtingen en zijn er vele nieuwe initiatieven ontstaan, zoals plannen voor gebiedsmarketing of het opzetten van samenwerking met nieuwe partijen.

De lopende initiatieven zijn veelal in de opstartfase. Men is bezig met plannen maken, samenwerking van de grond krijgen, opstarten van fondsen, in beeld brengen kwaliteiten in landschap en het verkennen financieringsbronnen.

Successen en problemen

Als grootste succes noemen initiatiefnemers veelvuldig de betrokkenheid van en samenwerking met bestuurders, overheden, particulieren en maatschappelijke organisaties. Daarnaast zien initiatiefnemers het belang van concrete zichtbare activiteiten. Zo is bijvoorbeeld een bezoekerscentrum gerealiseerd en worden evenementen georganiseerd om aandacht te vragen voor het betreffende gebied. Ook het vinden van een sterke trekker wordt door verschillende gebieden ervaren als belangrijk succes.

Wat in sommige gebieden als grootste succes wordt genoemd, gaat in andere gebieden minder goed. Zo gaat het betrekken van projecteigenaren, particulieren, ondernemers en andere partijen vaak erg moeizaam. Ook duren procedures vaak lang, hebben verschillende projecten moeite met het vinden van structurele financiering en is er gebrek aan capaciteit en middelen. Aangegeven wordt dat zolang overheidspartijen niet bewegen, private partijen vaak ook niet bewegen. Ten slotte wordt genoemd dat nieuwe initiatieven niet altijd binnen het regulier beleid vallen. Gebieden vragen om medewerking van

overheden om hiervoor oplossingen te vinden. Door genoemde problemen valt het opstarten van projecten vaak tegen.

Kennis en informatiebehoefte

Bij vele initiatieven leeft dezelfde vraag: hoe betrek ik partijen? Hoe maak ik een marketingplan of communicatiestrategie om betrokkenheid bij particulieren, bedrijven, overheden en andere partijen te vergroten? Daarnaast zoeken vele initiatiefnemers naar een structurele oplossing voor ontbrekende middelen.

Initiatiefnemers zijn verder geïnteresseerd in de vraag hoe vervolg zal worden gegeven aan de adviezen van de commissie Rinnooy Kan.

Op de Kennisdag Financiering Landschap wil men vooral andere ervaringsdeskundigen ontmoeten en ervaringen uitwisselen. Door dergelijke bijeenkomsten of andere vormen van kennisuitwisseling zou LNV een platform kunnen vormen waar betrokkenen elkaar ontmoeten en kennis en ervaringen uitwisselen.

Slotconclusies

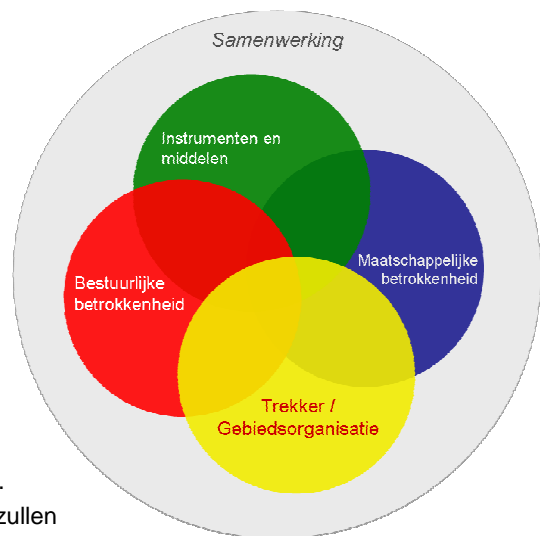
Er zijn heel veel lopende projecten en initiatieven. De analyse van de resultaten die de 36 initiatiefnemers financiering landschap het afgelopen jaar hebben geboekt, leidt tot de conclusie dat er vijf succesfactoren lijken te zijn:

1. Er is een actieve trekker of gebiedsorganisatie,
2. De bestuurlijke omgeving is actief betrokken,
3. De juiste instrumenten en middelen zijn beschikbaar,
4. Maatschappelijke partijen voelen zich betrokken,
5. Er is een constructieve samenwerking tussen de betrokken partijen.

Deze succesfactoren zijn tot op zekere hoogte van elkaar afhankelijk. Zonder een actieve trekker of gebiedsorganisatie lukt het niet om de bestuurlijke omgeving aan het project gebonden te houden. Met de juiste instrumenten en middelen kunnen projecten worden uitgevoerd, maar niet eerder dan dat actief betrokken bestuurders ervoor zorgen dat de gebiedsorganisatie ook daadwerkelijk operationeel wordt.

Pas als de gebiedsorganisatie een geoliede machine is, zullen burgers en bedrijven en de maatschappelijke partijen die hen vertegenwoordigen, effectief verleid kunnen worden om te participeren in de financiering van het landschap. Men moet zich bij het gebied en het project betrokken voelen en het vertrouwen hebben dat de investeringen ook vruchten afwerpen.

Ten slotte, een succesvolle landschapsontwikkeling vraagt om een duurzaam samenwerkingsverband en een gedeelde financieringsverantwoordelijkheid tussen zowel publieke als private partijen.

Bijlage I – Resultaten per initiatief

1. Mooi en Vitaal Delfland

Contactpersoon

Contactpersoon Bert Mens
Organisatie Provincie Zuid-Holland

Stand van zaken

Het project loopt nog steeds en meer dan in 2007. Destijds project van Randstad Urgent. Sinds eind 2008 is provincie Zuid-Holland proceseigenaar. Nieuw programmabureau opgezet met nog vooral medewerkers van de provincie, met als taak alle partijen bij elkaar te houden en proces vorm te geven. Gedeputeerde is voorzitter. Voor de partijen is hij in eerste plaats voorzitter, pas daarna gedeputeerde die provinciaal belang inbrengt.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Er is een proceseigenaar.

Wat gaat minder goed?

Het opstarten gaat moeizamer dan verwacht. Misschien komt dit door het ontbreken van een duidelijk perspectief voor middelen (investeringsgelden). Er is aarzeling bij alle partijen om als projecteigenaar voor te treden. Het gebrek aan perspectief. Er is dan wel maatschappelijke druk, maar daarmee heb je alleen aandacht aan bestuurstaafel gewaarborgd en niet meer dan dat.

Tot nu toe reconstructiewet:

- Inhoudelijke eigenaar
- Planologisch regime
- Structureel geld

Reconstructiewet loopt af en er wordt te gemakkelijk geroepen dat het geld uit de regio komt. Zo lang overheden niet bewegen, gaan private partijen ook niet bewegen. Kwaliteit van het landschap eist dat er niet gebouwd wordt en dan krijg je grote investeerders ook niet mee.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

Zeventien overheidspartijen hebben allen de bal een beetje op hun bord, maar geen van allen voelen ze zich geroepen om financiering te trekken. Provincie probeert inhoudelijke doelen concreet te maken en op kleine, specifieke onderdelen op uitvoeringsniveau financiering te regelen om zo voorbeelden te stellen en vertrouwen te kweken en hopen dat dit uitgroeit. Op die manier aan het schaken.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

Groenfonds Midden Delfland komt van andere kant, namelijk de inzet van een aantal individuele bestuurders: afgedwongen dat er een opslag vanuit bouwopgave in het gebiedsfonds terecht komt. Maar zodra bouwopgave gerealiseerd is, is vulling van het fonds klaar. De vraag of het fonds op een andere manier kan worden gevuld leeft bij velen? Niemand wil het echter vullen.

Leerervaringen voor andere gebieden

- De reconstructiewet functioneerde wel.
- Naar beperkte mogelijkheden van deze situatie: vooral klein beginnen en concreet blijven en stug volhouden. Er is geen laaghangend fruit, alleen taaie vraagstukken.

Kennisbehoefte

- Van anderen horen hoe zij met dit soort dilemma's omgaan. Uitwisselen ervaringen, waar lopen zij tegenaan en hoe ondervangen zij dit? Vaak op heel praktisch niveau.
- Op abstracter niveau: hoe omgaan met factor "eigenaarschap" van de kwaliteit van het landschap? Het gaat dus om eigenaarschap van de inhoud (voor proces is het wel duidelijk).
- Landschapskwaliteit verbeteren: ontwikkelingskant én beheerkant. Wij zouden graag van gedachten wisselen over de vraag of je begint met beheer of met ontwikkeling. Voor ontwikkelingskosten kun je nog kiezen of je dat wilt of niet, maar beheer doet zich onweerlegbaar voor (verplichting). Als je slecht of niet beheert gaat de kwaliteit van het landschap achteruit. Als je beheer wel goed organiseert en betaalt zie je op korte termijn resultaat. Beheer kan op die manier partijen aantrekken om daarmee ook voor ontwikkeling draagvlak te krijgen. En daarmee ook waarborg.

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Collega's uit andere streken die zelf bezig zijn met programmaregie.
- We barsten van de partijen, maar vraag is wie zich er op laat aanspreken? Voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van de EHS is dat duidelijk. De opgave is op rijksniveau vastgesteld en vervolgens aan provincies toebedeeld en ingetekend op kaart en geregeld via ILG en wRO.

Er zijn veel partijen die zich bezig houden met de kwaliteit van het landschap, o.a. VROM en LNV, maar dat blijft te abstract. Het is makkelijk om daar lokale partijen op aan te spreken, maar private partijen stappen alleen in bij voldoende rendement en gemeenten hebben tal van andere zaken aan hun hoofd. Wie wordt vaandeldrager? Het is nodig daar duidelijkheid over te hebben. Rijk moet dan ook werkende systeemvoorwaarden scheppen die werken: welke verantwoordelijkheden moeten belegd worden en voor welke onderdelen staat wie aan de lat (bijv. zoals het geregeld was in de Reconstructiewet).

2. Natuurschoonwet in Nationaal Landschap Arkemheen-Eemland

Contactpersoon

Contactpersoon Hans Hubers / Jac. Meter
Organisatie Projectbureau Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei

Stand van zaken

Na de selectie van de voorbeeldgebieden 'Investeren in landschap' is het projectvoorstel in de ingediende vorm niet voortgezet.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

-

Wat gaat minder goed?

-

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

-

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

- Instellen landschapsfonds Arkemheen – Eemland. Er is een opzet gemaakt en samen met twee provincies wordt gewerkt aan de invulling (G/B diensten). Er functioneert al een bestuur van het landschapsfonds i.o.

Leerervaringen voor andere gebieden

- Samen optrekken helpt om doelen gerealiseerd te krijgen.
- Goed om alle partijen vanaf het begin mee te nemen en draagvlak te behouden.
- Fiscaliteiten worden op hoog abstractieniveau georganiseerd. Het valt niet mee om hier om invloed op uit te oefenen.

Kennisbehoefte

Interesse in thema's:

- Succesvolle betrokkenheid van private partijen (naast streekrekening).
- Goede opzet werking van Landschapsfonds met G/B diensten en betrokkenheid van publieke en private partijen.
- Welke acties worden vanuit Agenda Landschap door LNV ondernomen?

Met wie zou u daarover willen spreken?

- LNV met de mensen die advies over fiscaliteiten moeten gaan opstellen (meedenkgroepje).

3. Groene Blauwe Hezingen – Mander (HeMa project)

Contactpersoon

Contactpersoon Willem Beijen
Organisatie Gemeente Tubbergen

Stand van zaken

- We zijn bezig met de uitrol van Groene Diensten in de gebiedsuitwerking HeMa. april '09 zijn de eerste contracten met grondeigenaren afgesloten.
- Project Streekeigenhuis en erf (SHE) start na de zomer 2009

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Betrokkenheid gebied, organisatie, afsluiten contracten etc. loopt goed.

Wat gaat minder goed?

- Bijdrage derden / derdegeldstroom komt niet op gang. Er zijn te weinig middelen om de ambitie waar te maken.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente Tubbergen: cofinancierder, voorbereider, eindverantwoordelijk
- Gebiedsmakelaar: uitvoering Front Office
- Landschap Overijssel: begeleiding Back Office
- Stichting Groene en Blauwe Diensten: organisatie uitvoering
- Nationaal Groenfonds De bank.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

- We gaan aan de slag met werven / verkrijgen van fondsen. Contactpersoon gemeente is Rob Klein Bleumink, projectleider fondsenwerving.
- Nationaal stelsel natuur- en landschapsbeheer. Niet verstandig om 2 regelingen naast elkaar te hebben. De nationale middelen storten in lokale gebiedsfonds.

Leerervaringen voor andere gebieden

- Lange voorbereidingstijd
- Voldoende middelen beschikbaar
- Risico's nemen
- Het is mensenwerk
- Er is geen blauwdruk
- Begin bij nul en doorloop zelf alle fasen

Kennisbehoefte

- We hebben behoefte aan concrete, professionele hulp om ontbrekende middelen te verkrijgen. We willen echter geen adviezen, algemene beleidsnotities, suggesties en andere goed bedoelde adviezen.

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Met iedereen spreken die garant kan staan voor het behalen van onze financieringstarget.
- Met actoren die daadwerkelijk concrete successen hebben behaald.

4. Regionale Ontwikkelings Maatschappij Schelluinen-West (ROM-S)

Contactpersoon

Contactpersoon Lodewijk Burghout
Organisatie ROM-S

Stand van zaken

- Transportbedrijventerrein is volop in ontwikkeling
- Eerste kavel is verkocht
- Aanpak achterblijflocaaties wordt geconcretiseerd
- Financiering middels BNG en 8 participerende gemeentes
- Samenwerking tussen 8 gemeentes en BNG kost veel energie

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Eerste kavel verkocht

Wat gaat minder goed?

- Mede door economische crisis verloopt de afzet van gronden minder voorspoedig dan in eerste instantie was gepland. Daarmee laat de aanpak van de achterblijflocaaties nog even op zich wachten
- Planologische procedures hebben langer geduurd dan vooraf was voorzien

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Samenwerking tussen 8 gemeenten in de regio Alblasserwaard/ Vijfheerenlanden en OPP/BNG gebiedsontwikkeling
- BNG financiert het project met vreemd vermogen, participanten brengen eigen vermogen in
- Losse entiteit middels BV/CV-constructie doet gehele ontwikkeling
- Participanten zijn middels vennoot of aandeelhouder betrokken
- Elke participant vertegenwoordigt een commissaris af die de directie controleert en waar nodig sturing geeft

De samenwerking met zo veel participanten zorgt voor veel georganiseer en overleg.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

-

Kennisbehoefte

- Het is altijd interessant om te ontdekken hoe andere regio's omgaan met het financieren van onrendabele toppen en welke afwegingen hiervoor gemaakt worden. Wordt gedacht aan subsidies of laten we de markt zijn werk meer doen en krijgen we dus ontwikkelingen die we misschien liever niet willen, maar die wel noodzakelijk zijn voor de financiering? Of wordt het een combinatie van beiden?
- Afwegingsmethodieken rondom financieren onrendabele toppen.

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Een belangrijke partner is het OPP, een van onze aandeelhouders (ontwikkelingsbedrijf van de bank Nederlandse Gemeenten, BNG).

5. Ooijpolder – Groesbeek (Voorbeeldgebied)

Contactpersoon

Contactpersoon Tiny Wigman
Organisatie Via Natura

Stand van zaken

Bij ons is bijna een nieuwe stuurgroep geformeerd waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn, die de aanvraag gedaan hebben en/of die direct een rol vervullen bij de realisatie van de uitvoering. Dus een bestuurlijke versterking en heldere structuur.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

In ons geval wordt de VNC, door de gelden die zij van de postcodeloterij ontvangen hebben, een partner in de uitvoering. De samenwerking/het vertrouwen groeit dat we eruit komen en zowel vanuit het oogpunt van ons LOP en als vanuit het oogpunt van het Deltaplan tot een gebied komen waar geconcentreerde inzet zal plaatsvinden. Overigens zegt dit nog niets over het feit of straks de grondeigenaren/boeren mee zullen doen. Dat blijft spannend.

Wat gaat minder goed?

Het geld van VROM betekent een bijdrage van 25%. Ook lokaal zal er 25% gemeenschapsgeld gevonden moeten worden. Of dat volledig zal lukken is nu nog niet duidelijk.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

Eind juni zal het totaalplaatje duidelijk zijn. Als trekker voor de uitvoering staat Via Natura aan de lat in samenwerking met waarschijnlijk ZLTO, Ploegdriever. Totale regie voor ook de private financiering wordt door de provincie in overleg met de nieuwe stuurgroep bij een andere partij gelegd.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

We zijn nu bezig één totaalplan te maken en een werkstructuur in te richten om aan de verschillende deelplannen te werken.

Leerervaringen voor andere gebieden

Dat is nu nog te vroeg om te zeggen. Voor ons is dit project onderdeel van een al lang lopend proces. Er is veel tijd nodig om tot samenwerking en resultaten te komen. Dat blijkt keer op keer.

Kennisbehoefte

- In ons gebied hebben we nu tijd nodig om van start te gaan met de nieuwe of vernieuwde plannen en vooral deze gedegen voorleggen aan de partijen uit ons gebied. Na enige tijd weten wij wat wij nodig hebben aan kennis of andere vormen van uitwisseling.
- Het kan interessant zijn om het probleem van planologische schaduwwerking van de nieuwe landschapselementen landelijk uit te zoeken en vermeende of echte problemen helder op een rij komen met liefst één aanpak. (er mag geen remmende of straffende werking uitgaan van de aanleg van nieuwe landschapselementen)
- Het lijkt mij het slimst op gemeenschappelijke thema's van de vier voorbeeldgebieden verder te gaan. Dan heeft een bijeenkomst meerwaarde en levert het ook op om er tijd in te steken.
- Verder denk ik dat de opschaling van de streekrekening wel gezamenlijk aangepakt kan worden wanneer de Rabobank daar tenminste vol voor wil gaan. Dan zouden we dit in alle gebieden ook met communicatie moeten ondersteunen.

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

6. Buurderij Haarlemmermeer – Zuid

Contactpersoon

Contactpersoon Gaston Remmers
Organisatie Bureau BUITENKANS

Stand van zaken

- Buurderij wordt nu gepositioneerd in gebiedsuitwerkingsproces Westflank. Trekt aandacht van veel partijen. Financiering is nog niet sluitend geregeld.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Daadkracht en heldere focus initiatiefnemers. Vermogen om andere partijen te inspireren, bijvoorbeeld 25 juni: seminar over buurderij Haarlemmermeer-Zuid met nationale uitstraling.

Wat gaat minder goed?

- Support institutionele context

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Initiatiefnemers: 2 agrarisch ondernemers en 1 kunstgaleriehouder
- Leden Stuurgroep buurderij pilots Haarlemmermeer. Gemeente: Haarlemmermeer, provincie Noord-Holland, Rabobank, InnovatieNetwerk, Ymere.

Behoudens InnovatieNetwerk hebben overige leden van Stuurgroep onvoldoende voeling met potenties van het initiatief, en zijn – tot nu toe – zeer zoekende om de benodigde institutionele en ambtelijke support vrij te spelen. Wel hebben ze de totstandkoming van een businesscase financieel mogelijk gemaakt.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Wees helder in je initiatief en maak expliciet welke regionale doelstellingen je includeert in je voorstel. Beweeg mee op voorstellen andere partijen.

Kennisbehoefte

- Inhoudelijke expertise financiering
- Behoefte aan uitwisselingen zoals kennisdag financiering landschap
- Meer inzicht in financierings- en organisatiemogelijkheden
- Graag geen abstracte verhalen, maar rondom concrete uitdagingen van gebieden – samen zoeken naar oplossingen.
- Kan de opgave voor landschapsfinanciering meer zijn dan financiële 'engineering', is het mogelijk nieuwe – simpele – vormen te vinden, die mensen triggeren in hun verlangen om een bijdrage te leveren aan hun leefomgeving?
- Welke landschapsfinanciering gaat verder dan een kortdurend commitment (mijn bedrijf adopteert dit landschapselement voor 2 jaar').

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Met eenieder die niet alleen wil adviseren, maar ook wil participeren.

7. Land van Wijk en Wouden

Contactpersoon

Contactpersoon	Dhr. Orleans
Organisatie	Land van Wijk en Wouden

Geen informatie.

8. De grote Zwabber

Contactpersoon	Els Fischer / Sau Lan van Golberdinge
Organisatie	Pact van Duivenvoorde, samenwerking gemeente Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg

Stand van zaken

Het project is onderdeel van het Visiedocument Duin Horst Weide, waarmee we het gebied als Regiopark willen ontwikkelen. Inmiddels is er overleg opgestart tussen de overkoepelende stadsregio's en de inliggende gemeenten. Financiering van de onderdelen blijft een moeilijk probleem. De omvang van de deelopgaven gaan de financieringskracht van de gemeenten te boven. Tot nu toe was er op bovenregionaal niveau onvoldoende interesse/ draagvlak voor versterking van het gebied vanuit natuur en landschap.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes.

Succes is het feit, dat er nu consensus lijkt te gaan ontstaan om het gebied Duin Horst en Weide als belangrijk groen gebied te behouden en te versterken.

Wat gaat minder goed?

Het blijft echter moeilijk om daar snelheid in te maken.

Betrokken partijen en wat zijn hun rollen / verantwoordelijkheden

- De drie gemeenten Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg zijn initiatiefnemer van het project de grote Zwabber.
- De twee regio's Haaglanden en Holland-Rijnland zijn voornemens daar gezamenlijk een plan van aanpak voor te ontwikkelen. Er is een programmteam, waarin de betrokken gemeenten, provincie en een aantal maatschappelijke organisaties deelnemen. Dit plan van aanpak is nog in ontwikkeling.
- Daarnaast is er overleg gaande met een groep belangrijke landgoedeigenaren aan de hand van een door hen opgesteld Masterplan over mogelijke (snelle) uitvoering van projecten ter versterking van de recreatieve infrastructuur en projecten, die het behoud van de landgoederen ondersteunen.
- De aandacht die het gebied krijgt op het regionale niveau is een pluspunt. De proceskant vergt echter (opnieuw) veel tijd, waarmee de uitvoering nog niet dichterbij is gekomen. Wel zijn er regionale groenfondsen ingesteld of in de maak, waarmee uitvoering van onderdelen misschien mogelijk wordt.
- Het overleg op praktisch niveau met de landgoedeigenaren biedt kansen voor gezamenlijke uitvoering; de formele en procedurele kant (wet RO en Monumentenwet) maken een zorgvuldige aanpak echter noodzakelijk. Dat kost dus tijd.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediende voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Proceduretijd / lange adem nodig
- Ontbreken 'sense of urgency', noodzaak tot versterking werd onvoldoende onderschreven bij omringende overheden.
- Ontbreken van een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld voor de groene ambities in een stedelijk veld.

Kennisbehoefte

- Draagvlak bij de provincie, inbedding in het ILG, gebruikmaken van POP / Leader+.
- Uitleg over inmiddels bestaand financieringsvormen in brochurevorm (zodat bestuurders kunnen worden geïnformeerd).
- Bestuurlijke betrokkenheid in complexe situaties (conflicten met belangen infrastructuur en verstedelijking).
- Verschillende financiering oplossingen, financiering van de organisatie.
- Organisatie van bestuurlijk draagvlak, ambassadeurschap?
- Marketing, boegbeeld voor het gebied

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Ervaringsdeskundigen uit vergelijkbare gebieden (groen in een sterk verstedelijkende omgeving)
- Groenfonds over de financiële mogelijkheden
- Communicatie aspecten

9. Geniepark Haarlemmermeer

Contactpersoon Esther Kleinveld en Martin Sulman
Organisatie Provincie Noord-Holland en Gemeente Haarlemmermeer

Stand van zaken

- Project zit nog steeds in voorbereidingsfase.
- Gemeente Haarlemmermeer is in 1^e instantie trekker van dit project.
- Provincie heeft vooralsnog financieel bijgedragen aan rapport Groenblauwe hoofdstructuur Geniepark.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes.

Kan gemeente Haarlemmermeer beter beantwoorden. Project zit nog steeds in voorbereidingsfase.

Wat gaat minder goed?

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente Haarlemmermeer
- Hoogheemraadschap Rijnland
- Amsterdam connecting Trade (ACT)
- Provincie Noord-Holland

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

-

Kennisbehoefte

Hoe kan markt (bedrijfsleven) mogelijk een bijdrage leveren aan financiering landschappen?

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

10. Amstelland (Voorbeeldgebied)

Contactpersoon Kees van Tilburg / Hanneke Brummelhuis
Organisatie Stichting Beschermers Amstelland

Stand van zaken

Voordat je aan financiering begint moet je weten hoe veel geld nodig is en waaraan het gaat worden besteed. Het plan voor het proefgebied (Bovenkerkerpolder) is nu gereed. Wij hebben nu een indicatie van de bedragen die we nodig hebben. De betrokkenheid van partners zal nu moeten blijken.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Goed plan, in relatief korte tijd tot stand gekomen en gedragen door de boeren.

Wat gaat minder goed?

Medewerking gemeentelijke overheid.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

Provincie, gemeenten, gemeenschappelijke regeling Groengebied Amstelland, ANV De Amstel, waterschap AGV enz. enz.

Ieder heeft zijn eigen belangen en niemand voelt zich verantwoordelijk voor het geheel. Wij dus wel.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

De ervaringen van een vrijwilligersorganisatie in overheidsland.

Kennisbehoefte

-

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

11. Water leeft in Beek

Contactpersoon Paul Janssen
Organisatie Gemeente Beek

Stand van zaken

- Wethouder zit rechtstreeks in projectgroep.
- Bezig met planvoorbereiding. Ontwerpen zijn afgerond, nu besteksfase in. Bestek gereed maken, hierbij betrokken eigenaren geconsulteerd. Vormgeving, exacte ligging etcetera.
- Klankbordgroep is betrokken geweest bij voorontwerp.
- Nog geen ontwikkelingen rond batenverhaal. Knelpunt/vraagstuk is nog hoe dit inzichtelijk te maken: hoe ga je een bepaalde meerwaarde omzetten in financiële bijdrage.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Informereren van betrokkenen. Verschillende werksessies waar mensen ideeën naar voren konden brengen. Toen is een ontwerp gemaakt. Vervolgens een informatieavond geweest en een draagvlakenquête gehouden. Daaruit bleek dat mensen de geboden mogelijkheid voor betrokkenheid bij het project waardeerden. Ook blijkt dan duidelijk dat er ook tegenstand is. De Beek is vroeger erg vieze open beek (soort open riool) geweest, die negatieve associatie speelt nu door. Via beelden duidelijk maken wat meerwaarde en voordelen zijn van ontkluizen van de beek. Belangrijke peiler in het project is ook het voorkomen van wateroverlast.

Wat gaat minder goed?

-

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente en waterschap Roer en Overmaas = opdrachtgever.
- Adviesbureau DHV werkt plan uit.
- Financiering project door waterschap (2/3) en gemeenten (1/3), verder via subsidies: publieke financiering.
- Klankbordgroep van inwoners en omwonenden, burgers en agrariërs.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

Aan begin van project wel gekeken wat de mogelijkheden zijn, met name gericht op publieke financiering.

Leerervaringen voor andere gebieden

- Interactieve aanpak vanaf het eerste begin. Met name als het om activiteiten in het stedelijk gebied gaat.
- Interactief proces kost heel veel tijd, dat vraagt om hele ruime planning. Ook vergunningen, bestemmingsplan procedures kosten veel tijd.

Kennisbehoefte

- Andere gebieden: inzicht in subsidiebronnen (niet alleen voor dit project)
- Planologisch regelen van zaken
- Communicatie met name richting burgers
- Financiering via subsidies

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Andere gemeenten
- Rijksoverheid, provincie?

12. Regiopark

Contactpersoon	Lianne Huzen (programmaleider Regiopark)
Organisatie	Projectburo regio Groningen-Assen

Stand van zaken

In reactie op de vraag naar voorbeeldgebieden is het gehele programma Regiopark als voorbeeldgebied ingediend. Wat betreft de investeringsprojecten zijn sinds eind 2007 een aantal projecten gerealiseerd, zijn er nieuwe projecten in uitvoering genomen en zijn er ook alweer nieuwe projecten in voorbereiding gekomen. In totaal gaat het om zo'n dertig projecten, die kunnen rekenen op een bijdrage van zo'n zes miljoen euro vanuit ons eigen regiofonds. In dit fonds storten de veertien regionale deelnemers jaarlijks geld; tot 2015 beschikt Regiopark over 12 miljoen euro vanuit dit fonds. Concreet betekent dit dat bijvoorbeeld de gemeente Groningen meebetaalt aan het realiseren van de groene ambities van de gemeente Assen.

Voor wat betreft het onderhoud en beheer van landschap in de regio hebben we vorig jaar pilots in twee gemeenten uitgevoerd. Doel: in beeld brengen van de aard en omvang van het gewenste / noodzakelijke beheer van de aanwezige landschapselementen. Ook is gekeken naar de huidige financiering en organisatie van het beheer. De grootste zorg betreft de particuliere eigendommen; de beheersvergoedingen in het Programma Beheer zijn onvoldoende en ingewikkeld (particulieren haken af) en er is veel achterstallig onderhoud waardoor er een inhaalslag nodig is om in aanmerking te komen voor Programma Beheer. Zowel het jaarlijkse onderhoud als de 1-malige inhaalslag / kwaliteitsimpuls is voor de beide gemeenten op geld gezet.

In 2008 is ook een 2^e scan uitgevoerd naar de mogelijkheden voor het opzetten van een streekrekening in de regio.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Dankzij Regiopark zijn de groene ambities van de regionale deelnemers vergroot en worden ze versneld uitgevoerd.

Wat gaat minder goed?

Hebben nog geen structurele financiering voor onderhoud en beheer van het landschap kunnen realiseren.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- De 14 regionale deelnemers (2 provincies en 12 gemeenten) en de stakeholders die actief zijn in het landelijk gebied.
- De regio is een vrijwillig samenwerkingsverband (dus zonder wgr-status) van 2 provincies en 12 gemeenten en is een van de nationaal stedelijke netwerken. Landschap (regiopark) is een van de vier thema's waarop we samenwerken (Wonen - bereikbaarheid - werken) en is van belang voor het succes van de regio in de zin van economische positie (aantrekkelijk en onderscheidend gebied om te wonen, werken en recreëren) en identiteit (de verschillende landschapstypen in de regio vertellen het verhaal van de regio).

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

Op dit moment zijn wij bezig de regionale samenwerking binnen het stedelijk netwerk te evalueren (breed; dus niet alleen voor het programma regiopark). Het onderscheid stad-land wordt hierin als een krachtige, onderscheidende kwaliteit van de regio benoemd; op dit onderscheid moeten we blijven sturen. In een bijeenkomst met stakeholders wordt de structurele aandacht en financiering van het landschap als een belangrijk, mogelijk actiepunt gezien.

Leerervaringen voor andere gebieden

-

Kennisbehoefte

Wij zijn erg geïnteresseerd in de aanpak van de provincie Overijssel (financiering, organisatie en uitvoering) en in 'gebiedsmarketing', hiervoor hebben we al de nodige gesprekken gevoerd.

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

13. Polders rond Callantsoog

Contactpersoon Els Zwartendijk
Organisatie Zelfstandig adviseur

Stand van zaken

In de polders rond Callantsoog liepen verschillende wensen die wij graag integraal hadden opgepakt. Zonder de extra ondersteuning is de integrale aanpak nu minder aan de orde en worden projecten stuk voor stuk opgepakt. Wel is inmiddels visie en beleid op natuur, water, groen en landschap voor de hele gemeente gemaakt en daarbij ook voor het deelgebied Callantsoog concrete doelen.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Zijpe heeft een grote waterbergingsopgave. Dit biedt aanknopingspunten voor landschappelijke ontwikkeling. Alles is nog in de planvormingfase.

Wat gaat minder goed?

- De vaart erin houden is lastig.
- De bureaucratie rond financieringsmogelijkheden is groot. De ILG geeft tot nu toe weinig meerwaarde, wel meer werk.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente
- Waterschap
- Natuurbeheerders
- Projectontwikkelaars
- Ontwikkelingsmaatschappij Noord-Holland Noord
- LTO
- STIVAS

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

-

Kennisbehoefte

-

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

14. Inrichtingsplan Schapenbout

Contactpersoon Steven De Froy
Organisatie Gemeente Terneuzen

Stand van zaken

- Inrichtingsplan Schapenbout is fase 1 van het Natuur- en landschapsplan Zuidrand Terneuzen.
- Het Natuur- en landschapsplan Zuidrand Terneuzen (opgesteld in samenwerking met Dienst Landelijk Gebied) is op 13 mei 2008 vastgesteld door het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Terneuzen.
- Na de vaststelling van dit raamplan is gestart met de uitvoering van Fase 1. Dit betreft het opstellen van een inrichtingsplan Schapenbout.
- Op 2 juli 2008 hebben enkele besprekingen plaatsgevonden met omwonenden, belangenverenigingen uit de omgeving van Schapenbout, de ZLTO en de lokale natuurverenigingen. Doel van de bespreking was om van hen te vernemen wat de wensen zijn ten aanzien van de inrichting van het gebied.
- De wensen van bovengenoemden en van de gemeente Terneuzen zijn door Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) meegenomen en dit heeft geresulteerd in het Inrichtingsplan Schapenbout.
- Op 16 april 2009 is de gemeenteraad van Terneuzen akkoord gegaan met de aankoop van de grond om de uitvoering van het Inrichtingsplan Schapenbout te realiseren.
- Op 15 april 2009 is het concept Inrichtingsplan Schapenbout besproken met dezelfde partijen die we op 2 juli 2008 hebben gehoord.
- In mei 2009 zal het Inrichtingsplan Schapenbout definitief worden gemaakt.
- In augustus/september 2009 worden de (eventuele) wallen en drinkputten aangelegd.
- In november/december 2009 zullen de eerste bomen en struiken worden aangeplant.
- Financiering van het plan door de overheid (gemeente Terneuzen) en private partij (Evelop/Winwind).
- Met Evelop/Winwind (commanditaire vennootschap Koegorspolder C.V.) is een vaststellingsovereenkomst gemaakt. Daarin is opgenomen dat zij aan de gemeente Terneuzen ten behoeve van het door de gemeente op te stellen en te realiseren landschappelijke inrichtingsplan van de Koegorspolder een bepaald bedrag voldoen. De motivatie van Evelop/Winwind om in het landschap te investeren is in wezen hun bijdrage als een soort 'compensatie' voor de realisatie van het windmolenpark in de Koegorspolder.
- Voor de uitvoering van de overige fasen van het Natuur- en landschapsplan Zuidrand Terneuzen wil de gemeente een groenfonds oprichten of aansluiten bij een reeds bestaand groenfonds om op die manier grondeigenaren te bewegen op hun grond kleine landschapselementen aan te brengen en deze dan zelf te beheren (tegen vergoeding = groenfonds).

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- De gemeente kreeg de kans om de grond aan te kopen waar we Fase 1 wilden realiseren. Hierdoor kan het plan volledig worden uitgevoerd zoals we voor ogen hebben, en hoeven we geen rekening te houden met eigenaren van grond die niet willen meewerken met het plan.
- Het plan moet worden afgestemd op de realisering van de Kanaalkruising Sluiskil (= tunnel onder het kanaal van Gent naar Terneuzen) en op de Verbreding van de N62 Tractaatweg (= van 2x1 rijstroken naar 2x2 rijstroken).

Wat gaat minder goed?

-

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente Terneuzen (coördinatie; financiering; eindverantwoordelijke voor het beheer van het gebied)
- Evelop/Winwind (financiering)
- Stichting Landschapsbeheer Zeeland (opstellen, uitvoering en realisatie inrichtingsplan Schapenbout; opstellen beheerplan)
- Particulier (de grondeigenaar waarvan de gemeente de grond heeft gekocht zal het beheer voor zijn rekening nemen na realisatie (tegen vergoeding door de gemeente); e.e.a. wordt vastgelegd in een beheersovereenkomst)
- Provincie Zeeland (er wordt nog gezocht naar aansluiting met de Leefgebiedenbenadering waarvoor op dit moment een nota wordt opgesteld door de provincie Zeeland; loopt via SLZ)

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Duidelijkheid krijgen over de financiering en realisering vooraleer de plannen worden uitgewerkt. Doordat we al in vroeg stadium wisten dat we de grond konden aankopen hebben we een realistisch plan kunnen opstellen wat volledig kan worden uitgevoerd. De financiering hebben we vooraf geregeld in een vaststellingsovereenkomst met Evelop/Winwind, waardoor het budget voor het plan ook vooraf duidelijk was.
- Maak geen 'papieren tijger' maar een realistisch plan.

Kennisbehoefte

- Info over opzetten groenfonds / beheer van kleine landschapselementen door particulieren, ins en outs hieromtrent?
- Ervaringen delen met andere gebieden
- Hoe private partijen te betrekken bij landschapsinrichting
- Communicatie/marketing

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Groenfonds
- Triple E (<http://www.tripleee.nl>)

15. Boeren met Natuur en Landschap in Winterswijk

Contactpersoon Arie Schoemaker
Organisatie Gemeente Winterswijk / St. WCL Winterswijk

Stand van zaken

Moeilijk, om ook in 2009 de toegekende punten te vergoeden is geld nodig. Dit is er deels. Inmiddels een bijdrage gevraagd aan de provincie om mee te betalen zodat de deelnemers ook in 2009 een vergoeding krijgen.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Veel vraag naar ons systeem (mensen zijn enthousiast)
- Bijdragen van plaatselijke Rabobank

Wat gaat minder goed?

- Geen structureel geld om vergoedingen te betalen
- Er zijn waarderingen opgenomen die niet goed passen met de blauwgroene catalogus
- Minder goed gaat het bijeenbrengen van fondsgelden

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente Winterswijk / voor (deel)financiering / opzetten fondsstructuur
- St. WCL Winterswijk / beheren fonds / opzetten fondsstructuur
- Deelnemers / uitvoerders
- Plattelandshuis Achterhoek & Liemers om regionaal een structuurfonds op te richten

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Het puntensysteem
- Onderbouwingen van de diensten richting BG catalogus

Kennisbehoefte

-

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

16. Pilot Landschapsherstel De Heurne – Sinderen

Contactpersoon	Dhr. Krajenbrink
Organisatie	Stichting Staring Advies

Geen informatie.

17. Pilot Landschap droogmakerij Schermer

Contactpersoon	Deirdre Pronk
Organisatie	Gemeente Schermer

Pilot Landschap droogmakerij Schermer Het projectvoorstel is een gebundelde aanvraag geweest. Na afwijzing is ieder voor zich weer verder gegaan.

18. EcoLaNa Grondfonds

Contactpersoon Johannes van Sinderen
Organisatie Vereniging EcoLaNa

Stand van zaken

- Het concept voor het EcoLaNa Grondfonds is klaar en is op 23 april 2009 voorgelegd aan de Vaste Tweede Kamercommissie van LNV om groenfinanciering mogelijk te maken.
- Naar ons idee is het Grondfonds concept duurzamer dan de verschillende opgezette landschapsfondsen, omdat het Grondfonds meer een beleggingsproduct in grind is wat ook de lange termijn voldoende waarborgt.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

In 2005 actief begonnen met het uitwerken van nieuwe financieringstructuren om landbouw naar de toekomst duurzamer en maatschappelijker te verantwoorden, het EcoLaNa Grondfonds idee is ontstaan. Zowel Provincie Fryslân, LNV en WUR hebben aandacht voor ons idee, helaas duurt het proces lang om iedereen te overtuigen van dit concept. We hopen dat de politiek het Grondfonds wil mogelijk maken door het Groenlabel waardig te maken en dat daarna het fonds operationeel gemaakt kan worden, zodat vele gebieden in Nederland hier hun voordeel mee kunnen doen.

Wat gaat minder goed?

-

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Provincie Fryslân, als ondersteuner en subsidie verstrekker om haalbaarheidsonderzoeken mogelijk te maken.
- LNV-Noord en Den Haag, als ondersteuner en subsidie verstrekker om haalbaarheidsonderzoeken mogelijk te maken.
- WUR-Netwerken en Praktijkonderzoek P&O, als ondersteuner en begeleider om de onderzoeken uit te voeren.

Zeer tevreden over de partijen.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Alle partijen in het landelijk gebied betrekken bij de uitwerking van de ideeën, zodat er voldoende draagvlak ontstaat. Neem voldoende tijd om de ideeën concreet te maken en neem iedereen mee in dit denkproces. Helaas kost dit veel tijd, maar laat je niet ontmoedigen.
- Zodra ons Grondfonds operationeel is kunnen vele partijen hiervan gebruik maken, want het is zowel regionaal als nationaal inzetbaar.

Kennisbehoefte

- Wanneer ons Grondfonds concept operationeel is; het Grondfonds concept past precies in het voorstel van SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan, waarbij er een Nationaal Grondfonds komt welke op provinciaal niveau wordt ingezet door het Provinciaal bestuur. Op deze wijze kunnen de nu ingezette Landschapsfondsen duurzaam worden omgezet naar het Grondfonds concept. Graag horen wij van anderen wat in hun gebieden aan maatschappelijke doelen gerealiseerd dienen te worden, mogelijk kunnen we daar ons voordeel mee doen om die ook in ons gebied toe te passen.

- Kennis uitwisseling van ervaringen en resultaten.

Ideeën over thema's

- Toekomst voor een duurzame en maatschappelijk landbouw in Nederland, Zoeken naar innovatieve samenwerking tussen landbouw en natuur, Grondfonds toepassing voor een economisch en ecologisch verantwoorde landbouw en natuur.

Met wie zou u daarover willen spreken?

- LNV en Provincie blijven aanspreekpunt voor ons om het Grondfonds operationeel te maken, waarbij het Nationaal Groenfonds en Dienst Landelijk Gebied mogelijke nieuwe partijen kunnen worden m.b.t. de uitvoerbaarheid.
- In het voor traject zijn ook een aantal banken benaderd, helaas zijn deze afgehaakt omdat er o.a. onvoldoende rendement kon worden gegarandeerd. De huidige opzet biedt overigens nu (straks na een eventuele Groenlabel) wel voldoende rendement voor zowel de maatschappij, grondgebruiker en belegger.

19. Pilot project Singelgolf Diermen

Contactpersoon Lodewijk van Nieuwenhuijze
Organisatie H+N+S Landschapsarchitecten

Stand van zaken

Het gaat om het concept singelgolf. Grootschalige melkveebedrijven hebben 1 of 2 golfholes op hun terrein. Zo ontstaat een golfbaan over de grond van ongeveer negen boeren. Deze is openbaar toegankelijk. Idee wordt uitgewerkt door Innovatienetwerk, die een pilotgebied zocht. Diermen deed als eerste mee. Het gaat om verbreding van de agrarische sector door recreatief medegebruik. Het idee is met enthousiasme ontvangen bij mensen in gebiedsontwikkeling en in golfwereld.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Partijen verbonden singelproject oppakken.
- Ambitie bij de partijen is er nog altijd, alle partijen nog om tafel.

Wat gaat minder goed?

- Wantrouwen publieke en private kant. Private partijen al veel geïnvesteerd. Startsubsidie nodig, planproces organiseren.
- Probleem is dat golf als intensieve recreatieve activiteit is bestempeld. Als dat in de buurt van EHS wordt gepland, dan moet worden aangetoond dat het geen effect heeft. Singelgolf is echter extensief. Extensief recreatief gebruik is echter niet goed gedefinieerd. Daarom iedere keer in onderhandeling.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Provincie Gelderland
- Gemeente Putten
- Landgoed eigenaar
- 6 boeren
- Initiatiefnemer golfbaan
- Natuurmonumenten
- Gebied Nijkerk

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

- Oorspronkelijk initiatiefnemer is Innovatienetwerk, die heeft het mogelijk gemaakt. Zij zoeken naar andere locaties om een dergelijk project te starten. Lodewijk van Nieuwenhuijze zet zich in als ambassadeur voor dit idee van Innovatienetwerk.
- Ambitie is om idee te laten zien en testen, kansrijk te zijn.
- Voorbeeld van integrale gebiedsontwikkeling. Golf biedt kansen voor agrarisch bedrijf. Economisch perspectief landbouwbedrijven en ontwikkeling netwerkstructuur aan landschap. Komen tegemoet aan menging.

Leerervaringen voor andere gebieden

- Probleem: opstart voor elkaar krijgen. Stroperigheid. Aan publieke kant nodig dat gebiedstransformatie op gang wordt gebracht. Gebeurt op dit moment altijd om ecologische motieven. Publieke partijen hebben daar moeite mee en argwaan. Daardoor aan publieke kant niets van de grond.
- Private partijen willen wel, ook wel bijdragen aan publieke doelen, maar publiek moet meewerken.

- Snel transparant maken waar de blokkades zitten. Bestuurlijk zeer hoog niveau, gedeputeerde/minister, trekker in zo'n project, er moet energie in worden gestoken en de nodige budgetten.

Kennisbehoefte

- Hoe organiseer je startbudget?
 - Nederlandse Golffederatie heeft onderzoek gedaan: 15% banen in EHS. Terwijl men bestuurlijk zegt: dat kan niet
 - Inpassingskant (ecologisch)
 - Focus op extensieve recreatie (perceptie: hoe moet je recreatie beoordelen).
 - Onderzoek
- Werkende weg met beleidspartijen knelpunten en oplossingen bespreken. Samenwerking met die beleidspartijen.
- LNV kan bijdragen aan de bekendheid / waardering voor gebiedsontwikkeling. Onbekend maakt onbemind. Er zou jaarlijks bekendheid moeten worden gegeven aan projecten zoals Diermen.
- LNV zou dienstbaar kunnen zijn om aandacht te geven aan projecten.
- Verslag van projecten: Verslag van wat die gebieden gedaan.
- Planvorming lukt alleen via gebiedsontwikkeling. Nieuwe vorm van landinrichting? Kansrijkheid hiervan onderstrepen. Vakwereld + beleid
- LNV moet Platform creëren waar betrokken partijen bij elkaar komen

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

20. Stompwijk

Contactpersoon

Contactpersoon	Frank van Vliet
Organisatie	APPM

Geen informatie.

21. Merselo

Contactpersoon	Theo Zegers
Organisatie	Dorpsraad Merselo

Stand van zaken

Het project is voorzichtig van start gegaan met de actie 'Dorpen in het Groen'. Daarnaast zijn waterschap en gemeente volop bezig met de voorbereidingen voor de herinrichting van het Loobeekgebied en krijgt de Stichting Schaapscompagnie Merselo gestalte.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Het binnen halen van het pilotproject 'Dorpen in het Groen' is het grootste succes, en daarnaast het 'partij' worden binnen de herinrichting van het Loobeekdal.

Wat gaat minder goed?

Het is niet eenvoudig om grondeigenaren/agrariërs te motiveren om het landschap een kwaliteitsverbetering te laten ondergaan.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Stgt IKL: werkvoorbereider en begeleider 'Dorpen in het Groen'
- Gemeente Venray: meebeslisser en stimulator (incl. financiële bijdrage) voor zowel DihG als Loobeekdal
- Waterschap Peel en Maasvallei mbt Loobeekdal
- Diverse maatschappelijk betrokken partijen mbt voorbereiding Schaapscompagnie
 - Voorbereiding Stgt Schaapscompagnie (incl. haalbaarheidsonderzoek): goed
 - Werkzaamheden IKL: goed
 - Financiële en technische ondersteuning vanuit gemeente: goed
 - Medewerking agrarische grondeigenaren: minder goed
 - Financiering van de met deze zaken samenhangende leefbaarheidonderdelen vanuit (lokale) overheid: minder goed

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Tijdig en ruimschoots aandacht besteden aan voorbereiding en 'opwarmen' van niet direct belanghebbenden (grondeigenaren)
- Projectonderdelen op elkaar afstemmen en met elkaar verweven (financiering is vaak op basis van te realiseren doelen en daar dient een en ander op afgestemd te zijn)
- Het valt niet mee om ambtelijke scheidingslijnen te doorbreken, waardoor samenhangende zaken separaat beoordeeld worden en daardoor vaak allemaal de eindstreep niet halen, terwijl ze in samenhang wel passend zouden zijn.

Kennisbehoefte

- Ondersteuning bij doorbreken van doelgerichte financiering dat integraal werken frustreert
- Op welke wijze en onder welke voorwaarden zijn grondeigenaren voor een project te winnen?
- Hoe is de starren benadering van de doelgerichte financiering te doorbreken
- Hoe is een integraal plan in zijn totaliteit op te pakken en in behandeling te nemen
- Wat zijn de (financiële) belemmeringen voor een grondeigenaar om mee te doen aan een project

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Ervaringsdeskundigen en ambtelijke deskundigen mbt winnen van medewerking grondeigenaren (kapverordening, aanlegvergunningen, ontheffingen etc.)
- Agrarische belangenorganisaties
- Promotie / inbedden en vermarkten van het medegebruik en aantrekkelijk maken van het landschap door en voor niet-grondeigenaren

22. Oude Rijnzone

Contactpersoon	Mevr. Nizet
Organisatie	Provincie Zuid-Holland

Geen informatie.

23. Het Groene Woud (Voorbeeldgebied)

Contactpersoon	Ger van den Oetelaar / Nelly Raedts
Organisatie	Gemeente Boxtel / DLG Regio Zuid

Stand van zaken

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

De betrokkenheid van bestuurders, overheden en maatschappelijke groeperingen is enorm groot. De gewenste bijdrage van provincie, gemeenten en waterschappen (de zogenaamde cofinanciering VROM gelden) is in korte tijd is bijeen vergaard. De inzet in tijd en menskracht van betrokken partners is groot.

Wat gaat minder goed?

Tot nu toe loopt alles goed.

Wel van belang dat we na de zomervakantie in de uitvoeringsfase komen en tussenresultaten kunnen laten zien.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

Teveel om op te noemen!

Belangrijkste:

- Streekraad Het Groene Woud = opdrachtgever (in persoon van Ger van den Oetelaar), voorzitter stuurgroep
- ZLTO = lid stuurgroep, lid projectteam, trekker deelprojecten
- Brabants Landschap + lid stuurgroep, lid projectteam, trekker deelprojecten eigen projecten die passen binnen doelstellingen van Deltaplan
- Gemeenten Tilburg en Oisterwijk = lid stuurgroep, lid projectteam, trekker eigen projecten die passen binnen doelstellingen van Deltaplan
- Waterschap De Dommel = lid projectteam, trekker eigen projecten die passen binnen doelstellingen van Deltaplan
- TOP Brabant = lid projectteam (adviserende rol)
- LNV, Provincie, VROM = opdrachtgevers op afstand, adviseurs
- DLG, IDM = uitvoering en procesmanagement
- Diverse partners die deskundigheid leveren
- Stichting Streekrekening

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

- Idee van knoopen, provincie Brabant

Leerervaringen voor andere gebieden

- Samenwerking is lonend: gun elkaar successen. Laat "vele bloemen bloeien" en ben stimulerend aanwezig en niet remmend.

Kennisbehoefte

- Hoe bedrijven te interesseren en geïnteresseerd te houden in een mooi landschap, zodanig dat zij een rekening openen op de Streekrekening en liefst de rente gunnen aan Het Groene Woud.
- Kennisdag nuttig. Eenmaal per jaar.
- Ervaringen uitwisselen aan de hand van presentaties over specifieke onderdelen van de thematiek "financiering landschap".

Ideeën over thema's

- Samenwerking (coalities) tussen Boeren, Bewoners, grondBezitters, Bezoekers, Bedrijven, Bestuurders, e.a.) met het doel een gebied duurzaam (in twee betekenissen van het woord) te beheren en te onderhouden.

Met wie zou u daarover willen spreken?

- Ervaringsdeskundigen uit andere gebieden.

24. Het Groene Goud van Oranjewoud

Contactpersoon	Waldina Hulshoff / Age Kramer
Organisatie	Provincie Friesland
Contactpersoon	Arthur Scheper
Organisatie	Steunpunt Landschap Zuidoost Fryslân

Geen informatie.

25. Stappen in de Toekomst

Contactpersoon	Jo Latijnhouwers
Organisatie	Stichting Het Geldersch Landschap; Vrienden der Geldersche kasteelen

Stand van zaken

Het project verloopt succesvol over de volle breedte. Drie deelprojecten zijn opgenomen in een ILG contract met de provincie Gelderland, waardoor 50% financiering is gewaarborgd. Voor de andere 50% staat GLGK garant. Medefinanciering is verkregen bij betrokken gemeenten, het VSB fonds, Mij van Welstand en lokale Rabobanken. Er wordt in de uitvoering veelvuldig samengewerkt met het waterschap Rivierenland. Verder is er een belangrijke samenwerking met het particuliere landgoed Heerlijkheid Leur op het gebied van een cultuurhistorisch, recreatief, educatief deelproject Land van de Heerlijkheden, waarbinnen o.m. een bezoekerscentrum wordt gerealiseerd. In samenwerking met een projectontwikkelaar in Zorgconcepten wordt een innovatief project gerealiseerd op het gebied van zorg in combinatie met functieverandering. Draagvlak is verkregen via een Direct Betrokkenen Overleg waarin naast de lokale overheden ZLTO, Leefbaarheidgroepen, cultuurhistorische Verenigingen en begunstigers van GLGK zijn vertegenwoordigd.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Verwerving van gronden voor afronding en verbinding van bestaande natuurgebieden; 70 ha in 3 jaar tijd.
- Realisering van landschappelijke en recreatieve verbindingen in samenwerking met particulieren;
- Bouw van een bezoekerscentrum en realisering van fiets en wandelroutes in samenwerking met particulier landgoed;
- Verplaatsing van een boerderij ter realisering van de EHS;

Wat gaat minder goed?

- Verbindingen Stad platteland
- Nieuwe initiatieven passen niet altijd binnen regulier beleid. Dan is politieke moed nodig om oplossingen te vinden. Dan aarzelt de lokale overheid. We wachten op expliciete steun van de provincie.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Waterschap Rivierenland: samenwerking in uitvoering met name m.b.t. realisering EVZ Heumen - Horsen;
- Betrokken gemeenten: medefinanciering en beleidsmatige ondersteuning;
- Mij van Welstand: medefinanciering en lobbywerk
- ZLTO: draagvlakverzekering en samenwerking;
- Particulier Landgoed: samenwerking bij realisering bezoekerscentrum;
- Hurks Vastgoed en Hurks Zorgconcepten: samenwerking en financiële deelname en functieveranderingproject ter realisering EHS en verbinding natuurgebieden;
- Een agrariër : inbreng grond ter realisering landschapsgerichte boerderij.
- Diverse particuliere grondeigenaren ter realisering verbindingen voor natuur, landschap en recreatie.
- Diverse particulieren vrijwilligers : inbreng gebiedskennis en realisering wandel- en fietsroutes.
- Leefbaarheidgroepen in de kerkdorpen voor overleg verbinding bebouwde kom en landelijk gebied ; voor inbreng gebiedskennis ,voor inbreng lokale initiatieven en voor verkrijging draagvlak.

- Samenwerking met partijen verloopt in een goede, vertrouwelijke sfeer. Het project heeft bijzonder veel draagvlak zowel politiek als maatschappelijk en in toenemende mate ook bij ZLTO en particuliere grondeigenaren. Onlangs is een initiatief gestart om samen met ondernemers te komen tot een coöperatie voor gebiedsbranding.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

-

Kennisbehoefte

-

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

26. De Deventer Nieuwe Meente

Contactpersoon Gert Jan Jansen
Organisatie Hof van Twello

Stand van zaken

Het project bestond al voor dat LNV met de prijsvraag kwam en is dus ook gewoon doorgegaan. Het project wordt mede gedragen door Innonet (LNV) en directie LNV Oost terwijl de 'lead' ligt bij Hof van Twello. Er is inmiddels een initiatiefgroep opgericht met als publieksduwer buurman Jan Terlouw. Hij gaat binnenkort ook een bestuurdersconferentie voorzitten waarin o.a. betrokken gemeenten wordt gevraagd hun mandaat voor het project verder te specificeren zodat bewoners, gebruikers en omwonenden verder kunnen met het *bottom up* verder ontwikkelen van het idee. Inmiddels dient Hof van Twello zelf steeds meer als pilot project. Zie ook www.hofvantwello.nl.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Het grootste succes is wellicht toch dat de bestuurders uit de betrokken gemeenten ruimte geven voor de verdere ontwikkeling van het idee wat toch echt een omdraaiing van paradigma betekent.

Wat gaat minder goed?

Lastiger is het om gebruikers (boeren) van het projectgebied echt enthousiast mee te krijgen. Omdat dit allemaal pachters zijn en de eigenaar van de grond wél enthousiast is, is het wel een hanteerbare last.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Hof van Twello. Initiatiefnemer en trekker
- LNV Oost: denkt beleidsmatig mee
- Innovatienetwerk LNV (Innonet) financiert vooronderzoeken
- Bureau Buiten, voert in opdracht van Innonet en Hof van Twello de organisatie van het vooronderzoek uit.
- Stichting IJssellandschap: eigenaar van de open grond in het projectgebied
- Gemeente Deventer: politiek eigenaar van het grootste deel van het projectgebied
- Gemeente Voorst, idem voor een kleiner deel van het gebied
- Bewoners 'de Hoven', (organisatie Steenworp, buurtwerk, wijkambtenaar, etc.) enthousiast over de mogelijke ontwikkelingen
- Initiatiefgroep Nieuwe Deventer Meente met o.a. Jan Terlouw (woont er naast), Gert Jan Jansen (Hof van Twello), Jan Barwegen (buurtbewoner en werkzaam bij DLG), Herman Groen (buurtbewoner en psychiater), lokale ondernemers. Gaat het idee verder publicitair begeleiden.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Neem de tijd!
- Mijn idee werd indertijd afgewezen omdat het te weinig een concreet eindplaatje liet zien. Zo jammer is het gesteld met (betaald) innoveren in Nederland: gevraagd wordt om te innoveren maar eigenlijk mogen er geen onzekerheden inzitten. Dat leidt enerzijds tot opgeblazen projectvoorstellen (die dan later jammer genoeg vaak mislukt blijken) en anderzijds tot het uit de weg gaan voor echte innovaties. Mijn innovatie was dat er juist **geen eindplaatje was maar een proces** werd

beschreven. Dat proces voeren we nog steeds uit en samen met bewoners en andere betrokkenen krijgt het eindplaatje vorm. Een prachtig proces!

- Ik ben huiverig om deze ervaringen te delen omdat maar al te vaak anderen de woorden en begrippen oppikken maar juist niet dat procesmatige aandurven. Het leidt dan alleen tot nieuwe taal voor oude aanpakken. Hype, cult, PR power, netwerkmacht, noem maar op. Het landelijk gebied ligt er langzamerhand vol mee.
- Ik ben eigenlijk wel blij dat mijn idee net buiten de prijzen viel zodat het in rust verder kon rijpen en groeien, op de schaal die het aankan.

Kennisbehoefte

- De vraag van LNV was om landschap zich zelf te laten bedruipen. Ik snap deze vraag niet. Zijn jullie van de vraagstelling afgestapt? En had je niet minstens ook moeten vragen naar interne financiering d.w.z. eigen kracht i.p.v. het zoeken naar geld van derden?
- Ik ben heel blij met de steun van Innonet en probeer in het vervolgtraject private partijen, bewoners en gebruikers bij de ontwikkeling te betrekken. Steunen op eigen kracht heet dat. Het zou mooi zijn als banken e.d. willen aanhaken.
- Lokale economie, d.w.z. lokaal georiënteerde agrarische productie, als motor voor een zich zelf bedruipend kleinschalig en renderend landschap. Ik wil zelf de inleiding wel geven.
- Een kritische analyse van bijvoorbeeld het Deltaplan voor het Landschap vanuit bovengenoemde optiek.

Met wie zou u daarover willen spreken?

We zijn nog niet zo ver dat we al concrete financieringsvragen hebben.

27. Het Binnenveld (Voorbeeldgebied)

Contactpersoon Marina Karsten / Jac. Meter
Organisatie WERV Gemeenten / Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei

Stand van zaken

Omdat we nog geen staande organisatie hebben gaat het langzaam maar wel gestaag. Er zijn veel enthousiaste initiatieven, die nog bij elkaar gebracht moeten worden.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

We hebben een mooie bureaulender kunnen maken. Ik merk dat er zo langzamerhand werkgroepen zijn die acties ondernemen. Een aantal acties uit het LOP gaan goed: bv weidevogelplan afgerond, Beeldkwaliteitplan staat in de steigers. We zijn bezig met landschapsfonds, biobased economy en uitzichtgarantie. Tevens zijn we hard bezig met het projectplan van VROM, opzetten van een Binnenvelddag: dus nog veel startende acties.

Wat gaat minder goed?

De duidelijkheid van ondersteuning door LNV laat op zich wachten. Er is nog geen schriftelijke duidelijkheid over procesgeld en toegezegde uren. Er zijn nog krachten die niet gefocust kunnen worden; bv Ambitie Food Valley. We willen meer met de provincies samen optrekken. Alle organisatorische zaken moeten nog opgezet worden en dat kost veel tijd; er zijn nog geen bloedvaten waardoor het bloed kan stromen.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- InnovatieNetwerk : Uitzichtgarantie / biobased Economy samen met WERV
- Alterra / WUR Duurzaam Landschapsbeheer
- WING; begeleiding proces communicatie - Binnenveldfonds
- Nieuwland: projectplan VROM
- Adviescommissies Binnenveld Oost en West: advisering omtrent plannen
- SVGV: financiële mogelijkheden

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

Dat het belangrijk is eerst een organisatie te hebben zoals bij Ooijpolder - Groesbeek. Pas dan kun je actief aan de gang. Je moet uit kunnen besteden aan werkgroepen en zo de verantwoordelijkheid meer delen.

Kennisbehoefte

- Ik denk dat het nuttig blijft om elkaar regelmatig (jaarlijks?) te ontmoeten, wellicht voor de 36 gebieden. Het is leuk om te horen van anderen hoe er zaken aangepakt worden. Doel moet vooral zijn informeren en kennismaken, zodat je elkaar weet te vinden.

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

28. Weteringengebied

Contactpersoon Johan te Woerd
Organisatie Vereniging VeluwelJsselzoom

Slapend bestaan vanwege ontbreken van financieel perspectief.

29. Advies Landschapspanel

Contactpersoon	Rianne Knippels
Organisatie	Provincie Overijssel

Geen informatie.

30. Herstel Landschap Opsterland

Contactpersoon Marieke Tiekink
Organisatie Gemeente Opsterland

Stand van zaken

- Eerste uitvoeringsjaar/seizoen is grotendeels volgens planning afgerond ('08-'09), d.w.z. een klein gedeelte zal in het najaar gedaan worden. Voor de volgende uitvoeringsronde worden de contracten met de deelnemers opgesteld.
- Financiering middels POP-2.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Het enthousiasme om deel te nemen van de particulieren en vooral ook de boeren.
- Door het grote aantal deelnemers is het lastig om iedereen goed op de hoogte te houden van de voortgang. Niet iedereen leest het huis-aan-huisblad en bekijkt de website.

Wat gaat minder goed?

-

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Gemeente Opsterland; initiatiefnemer en opdrachtgever/coördinator.
- Landschapsbeheer Friesland; inventarisatie van landschapselementen.
- Grontmij; directie en toezicht.
- Frisia Bergum; uitvoering.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

- Houd het project 'behapbaar', het succes van het grote aantal deelnemers is ook een risico, want de verwachtingen zijn hoog.
- Zorg voor een goede (interne) organisatie. Hier draait het gemeentelijk om één persoon.
- Uit andere delen van Nederland komen negatieve geluiden wanneer het over het rond krijgen van financiering voor het landschap gaat.
- De rol van de provincie is cruciaal.

Kennisbehoefte

- Het landschap is door de agrarische sector 'gemaakt' en zal met hun positieve inbreng alleen in stand gehouden kunnen worden of verder ontwikkeld worden.
- Het landschap van de 21ste eeuw → niet conserveren maar nieuwe landschappen ontwikkelen.

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

31. Uitvoeringsprogramma Hoeksche Waard

Contactpersoon Remco Ottervanger
Organisatie Commissie Hoeksche Waard

Stand van zaken

- Het onderdeel financiering van het landschap moet nog starten
- Start zomer 2009, afronding half 2010

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Langzamerhand gaan steeds meer partijen meedoen

Wat gaat minder goed?

De tijdsduur om alle partijen mee te krijgen is lang

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- Provincie
- Waterschap

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

-

Kennisbehoefte

- Welke financieringsvormen passen bij welke gebieden?
- Hoe kunnen grote steden als medefinanciers geïnteresseerd worden?
- Ervaring uitwisseling met andere gebieden
- Contacten met private partijen

Ideeën voor thema's:

- Financieringsvormen
- Afstemming op doelen van private partijen

Met wie zou u daarover willen spreken?

Ervaringsdeskundigen uit andere gebieden.

32. Marickenland

Contactpersoon	Dhr. De Ruiter
Organisatie	Stuurgroep Marickenland

Geen informatie.

33. Boeren met Uitzicht

Contactpersoon Hans Veurink
Organisatie SBNL, organisatie voor particulier en agrarisch natuurbeheer

Geen informatie.

34. Landgoed de Nieuwe Warande

Contactpersoon	Helmy van Ingen
Organisatie	Gemeente Tilburg

Geen informatie.

35. Het landschap op Texel

Contactpersoon Anita Meijer
Organisatie Gebiedscommissie ILG Texel

Stand van zaken

Mensen denken er al lang over. Problematiek schapenhouders als stoffeerdere van het landschap moet opgelost worden: schapenhouders die boeren met beperkingen mbt bedrijfsvoering in de benen houden. Dat loopt nog steeds. Is speerpunt van de ILG-gebiedscommissie Texel. Cie adviseert GS over projecten in dat gebied.

Mogelijke nieuwe financieringsbronnen: niet alles vermelden i.v.m. lobby die gaande is. Landschap Hoge Berg wordt in stand gehouden voor toerisme. Aantal richtingen uitgedacht:

- Binnen EHS houden (Programma Beheer-vergoedingen en waar mogelijk modulair bijplussen om gat tussen redelijk boeren en bestaande vergoedingen
- Tweede lijn: alles op een hoop gooien, eigen regeling opzetten, goedkeuring EU zoeken
- Er wordt gezocht naar private bronnen.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

- Succes: ook inkomenspositie verbeteren via kavelruil op basis van vrijwilligheid. Dat is nu gelukt.
- Momentum: meer aandacht ervoor, provincie NH heeft een organisatie die dit soort zaken faciliteert en die heeft samen met SBB en NM de kavelruil op pachtterniveau op zich genomen.
- Trots: samenwerking tussen natuurorganisaties en agrarische sector.

Wat gaat minder goed?

-

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

Zie boven.

SBB/NM zijn eigenaar en moeten het allemaal goed vinden. Zij hebben heel goed meegedacht waardoor het allemaal mogelijk is geworden. O.a. door grond in te brengen.

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

-

Leerervaringen voor andere gebieden

De partijen die het betreft moeten door 1 deur kunnen en de wil hebben om er samen voor te gaan. De ILG gebiedscommissie is hiervoor opgericht en daar zitten de partijen samen in. Men heeft wel gemeenschappelijk belang om gebied in stand te houden.

Texel heeft al eigen overleggen en had al een soort structuur. Die is met de komst van ILG wel verkleind in ledenaantal, gefocust op rijkstaken ILG. Onder de gebiedscommissie zitten ambtelijke werkgroepen.

Kennisbehoefte

Kennis wordt zelf wel ingehuurd op geschikte momenten, men is al bezig geweest. Eigen netwerk

- Wat nodig is, is startkapitaal om in een gebiedsfonds te stoppen. Daarop nog goed studeren. Hoe private financiering te organiseren.
- Betrekken private partijen: financieringsconstructies zijn interessant om te bekijken, met name private deel.
- Heel benieuwd naar rapporten vanuit LNV, wat gaan ze nu echt doen.

- Hoe aanbevelingen Rinnooy Kan verder uitgewerkt gaan worden.

Met wie zou u daarover willen spreken?

-

36. De Vallei weer mooi! (Deltaplan landschap Gelderse Vallei)

Contactpersoon	Robert Keizer (landschap), Désiré Karelse (landschap) en Jac. Meter (fin. landschap)
Organisatie	Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei

Stand van zaken

De verkenningsfase is afgerond. Hierin zijn de volgende zaken onderzocht:

- Economische quickscan van het gebied "Binnenlopen door buiten te wandelen", Triple E mei 2008 (wat brengt landschap op)
- MKLE inventarisatie bestaande landschapselementen, LEU / Alterra (wat hebben we?)
- Toekomstige kaart te herstellen en nieuw aan te leggen elementen (ca. 5% dooradering), Pilotproject deltaplan landschap Gelderse Vallei; Brons & Partners; september 2008 (Wat willen we?)
- Normkosten berekening totale pilotgebied (wat kost het?)
- DVD/film driedimensionaal, visualisatie van het landschap van 1900, heden en toekomst?
- De verkenningsfase is afgerond met een conferentie te Woudenberg op 3 december 2008 voor provincies, gemeenten, bestuurders en vertegenwoordiging gebiedspartijen.

Wat gaat goed / wat is uw grootste succes?

Inzichtelijk gemaakt wat er nodig is voor een kwalitatief hoogwaardig landschap is goed gegaan.

Wat gaat minder goed?

- De stap naar praktische uitvoering lijkt moeilijker te maken. Fondsvorming, financiering (begroting gemeenten), communicatie naar grondeigenaren en creëren lokaal draagvlak.

Betrokken partijen en hun rollen / verantwoordelijkheden

- SVGV (indiener, opdrachtgever)
- Provincie Utrecht (GLD) financier.
- SVGV, Landschaperfgoed Utrecht (LEU), St. Landschapsbeheergelderland (SLG) uitvoering
- Brons & Partners, Triple E adviseurs
- Gemeenten, WS overige gebiedspartijen draagvlak
- Bestuurlijk draagvlak is bereikt bij gebiedscommissie (reconstructiecommissie)
- Financiering regelen, interne organisatie (uitvoeringsorganisatie opzetten) en wegzetten in gebied (hoe krijg je de grondeigenaren over de streep) zijn de volgende stap. Kip/ei gedachte, je moet eerst concreet wat hebben om geld te kunnen werven en landgoedeigenaren te betrekken.
- Provincies Gelderland en Utrecht zijn beide nog in overweging hoe om te gaan met landschapsfondsen, G/B. diensten en omvorming Programma Beheer. Daardoor is het nu nog niet concreet mogelijk om stappen te zetten. Wel is het belangrijk om aan te geven waar vanuit het veld behoefte aan is (gewenst pakket regelingen).

Andere initiatieven financiering landschap naast ingediend voorstel

- Oprichting Landschapsfonds Arkemheen-Eemland
- Pilot LNV voorbeeldgebieden: Het Binnenveld
- Gemeente Barneveld Ontwikkelfonds platteland
- Gemeente Ede Landschapsfonds in voorbereiding

Leerervaringen voor andere gebieden

- Inventariseer wat je hebt en wat je wilt (inzichtelijk maken) en visualiseer dit!
- Communicatiestrategie erg belangrijk (top down of bottom up?)
- Hoogwaardig landschap kost erg veel geld als je beheer duurzaam en marktconform wilt waarborgen. Private middelen zijn moeilijk te generen. Meer structureel overheidsbudget noodzakelijk.
- Agrariërs willen wel meedoen als ze het nut inzien en als het ze aantrekkelijk wordt gemaakt met een redelijke vergoeding (beheer van natuur als 4^e gewas).

Kennisbehoefte

- Afstemming en eenduidige manier van werken.
- Hoe maak je de stap naar praktische uitvoering?

Met wie zou u daarover willen spreken?

Ervaringsdeskundigen